

UILEN IN DE FLEVOPOLDERS

„In het maartnummer 1977 van „Cultuurrijp”, het personeelsorgaan van de Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, werd een artikel geplaatst over de wijze waarop in de Flevopolders de uilenstand wordt bevorderd door o.m. het plaatsen van nestkasten (door ons voor Nederland toepasselijk gemaakt). Een initiatief dat dit jaar ook in Brunssum (L.) ter hand is genomen. Indien het biotoop zich daarvoor leent, kan zeker ook in andere delen van Nederland worden geprobeerd deze mooie vogels, medebestrijders van veldmuizen, zo in ere te houden.”

Redactie.

In Nederland komen vijf uilensoorten als broedvogel voor: de bosuil, kerkuil, ransuil, steenuil en velduil. Sinds kort broedt er volgens vogelkenners ook een klein aantal ruigpootuilen in de bossen van Oost- en Zuid-Nederland. Van de vijf eerstgenoemde soorten kiezen er vier ook de Flevopolders tot broedplaats. Alleen de bosuil broedt er (nog) niet. De heer Van Elburg, medewerker van de sectie Landschapsecologie van de Rijksdienst v.d. IJsselmeerpolders (R.I.J.P.), zette een en ander over het uilenvolkje op papier.

Het menu

Het kostje van de uil bestaat goeddeels uit kleine knaagdieren, in het bijzonder muizen. Maar hij zal jonge vogels en insecten niet versmaden, vooral als hij in z'n jachtgebied weinig muizen aantreft. Onderzoek van braakballen, onverteerbare resten van prooidieren, heeft uitgewezen dat uilen vooral veldmuizen eten. Maar de kerkuil blijkt ook een liefhebber van spitsmuizen.

In tijden van voedselschaarste vertoont het aantal broedvogels een daling. De legfels blijven in zo'n geval kleiner dan normaal; ook worden minder jongen grootgebracht.

De velduil jaagt in de schemering, maar ook overdag

De velduil, die in Nederland te boek staat als een zeldzame broedvogel, vindt in Flevoland een gunstige biotoop („leefmilieu”). Hij nestelt op de grond tussen gras of onder struiken, bij voorkeur in ruige, vochtige terreinen. Ook zoekt hij jonge bosaanplant met een dichte bodemvegetatie op. In het winterseizoen zitten soms grote groepen velduilen op plaatsen met ruige begroeiing, zoals afgegraven zanddepots.

De velduil zoekt zijn prooi zowel overdag als in de schemering. Alle andere uilen jagen als de schemering invalt en 's nachts.

Velduilen kunnen grote trektochten ondernemen. Hier geringde jonge vogels zijn aangetroffen in Spanje, Finland en Noord-Rusland.

Steenuil

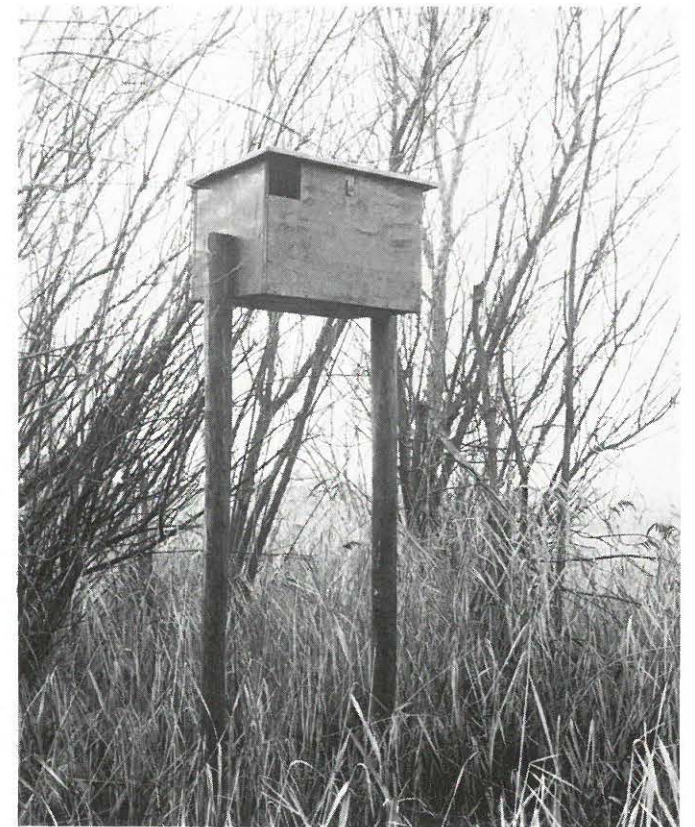
De steenuil, de kleinste uil in Nederland (ongeveer zo groot als een spreeuw), komt in Flevoland weinig voor, omdat aldaar voor deze holenbroeder nestelgelegenheid ontbreekt.

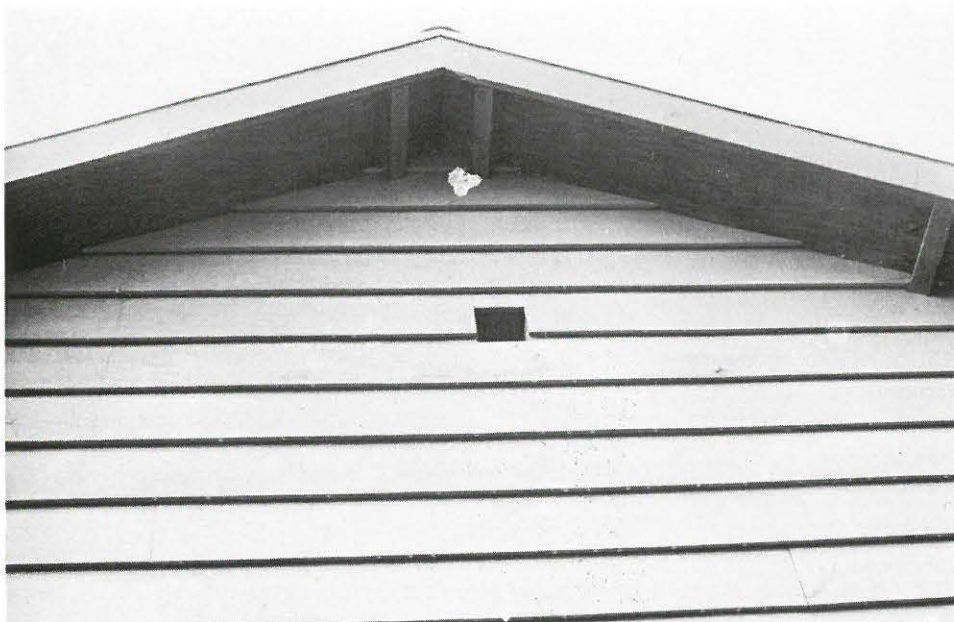
In het rivierengebied met knotwilgen en oude boomgaarden nestelen er vele in de boomholten. Uit de periode vlak na de drooglegging van Oostelijk Flevoland zijn enkele broedgevallen bekend. De vogels maakten hun nesten tussen balen turfmoel, welk materiaal de ontginners gebruikten bij drainagewerkzaamheden. In het voorjaar van 1975 broedde een paartje steenuilen in een rattehol onder een oude schafteek op het griendbedrijf. Vier jongen vlogen uit. De R.I.J.P. bracht daarna aan de bedrijfsschuur op het griendbedrijf een nestkastje aan. En dat had succes, want een jaar later broedde in het kastje een paartje steenuilen.

Jonge
ransuilen.

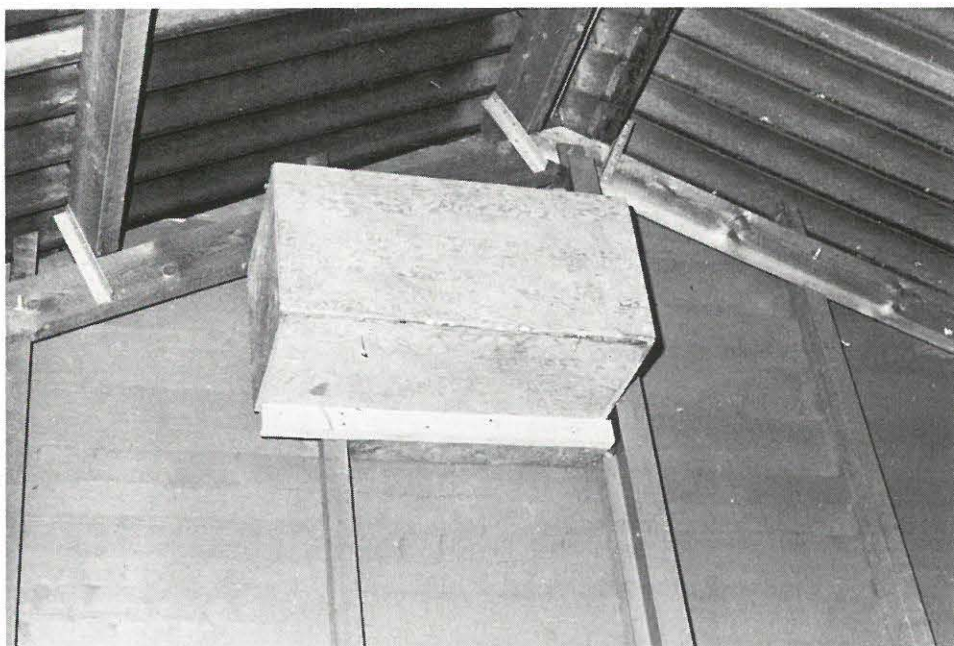
Nestkast in natuurreser-
vaat Harderbroek
(O. Flevoland).
(Foto's Rijksdienst
IJsselmeerpolders.)

Uilengat voor kerkuil in schuur.

De nestkast achter het uilengat.

De ransuil gebruikt andermans nest

De ransuil, een tamelijk slanke vogel, te herkennen aan z'n lange „oor”pluimen, gedraagt zich niet als een uitgesproken holenbroeder, al kruipt hij wel eens in een boomholte. Vaak gebruikt hij een oud nest van een kraai, duif of ekster; hij bouwt zelf nooit een nest. Trouwens, andere uilen maken er ook nauwelijks werk van. De ransuil gebruikt ook wel de nestkast van een torenvalk als broedplaats. Elk jaar broeden wel enkele paren in een dergelijk „onderkomen”. Maar ook in de oudere bosaanplant en de spontaan gegroeide wilgenbossen in Zuidelijk Flevoland vindt de ransuil een plekje voor z'n nest.

De in Nederland broedende ransuil is honkvast. Gedurende de wintermaanden komen z'n soortgenoten uit noordelijke en oostelijke streken van Europa hem gezelschap houden en slapen dan overdag vaak in het geboomte in een troep bij elkaar, in de regel in de buurt van de stam.

Kerkuil bedreigd

Kerkuilen zijn opvallend van uiterlijk. Ze hebben een goudbruin, grijsgevekt verenpak en een licht, hartvormig „gezicht”. In voedselrijke jaren hebben zij vaak twee legsels. Voor de kerkuilenbevolking wordt een verblijf in Flevoland aantrekkelijker doordat biologen van de R.I.J.P. hebben gezorgd voor meer nestelgelegenheid.

In Nederland zijn door het ingrijpen van de mens veel broedplaatsen verloren gegaan. De kerkuil houdt zich op in holle bomen en gebouwen, zoals ruïnes, boerenschuren en kerken. Maar veel zogenaamde uilengaten in kerken en schuren werden afgesloten om onder meer vervuiling van 't gebouw tegen te gaan. Uit een onderzoek van het Staatsbosbeheer blijkt dat Nederland in 1962 ongeveer 3000 broedparen telde en de laatste jaren omstreeks 300.

Om de kerkuilen weer aan het broeden te krijgen (sinds 1961 is nog maar een enkel broedgeval bekend) begon de R.I.J.P. twee jaar geleden met het plaatsen van nestkasten in natuurterreinen en aan bedrijfsschuren in Zuidelijk Flevoland. Sinds vorig jaar hebben een 20-tal nieuwe boerderijen van pachters uilengaten in de topgevels gekregen. Achter de opening hangt een nestkast, zodat de vogels niet in de schuur zelf kunnen komen.

In een nestkast in een gebouwtje van de afdeling Bepantingen in Zuidelijk Flevoland heeft in 1976 een paartje kerkuilen een legsel met vier jongen uitgebroed. Hoopvolle resultaten!